

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólítások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Ima,

— K. Kiss József nyug. gym. tanár felett. —

Irta és elmondta: **Jánosi Zoltán.**

Világosságok, békeségek Atyja: *Te vagy az Úr az égen és a földön; ki a világosságot alkotod és teremted a sötétséget is, békeséget szeresz, gonoszt teremtesz; ki a világosságnak, békeségnek erős kezddel győzedelmet adsz a sötétségen és a gonoszon; Te vagy az Úr, nincs több Rajtad kívül!* E hittel és e vallomással áll meg Előtted e gyászos gyülekezet — halandó élet alkonyulatánál és halhatatlan élet hajnalánál; itt e sötét koporsó közelében, melynek bárkájában az utazó ez élethől a halál tengerén amaz örökéletbe hajózik át. Halandó élet alkonyulatánál és halhatatlan élet hajnalánál hitvallomással és hálaadással imádunk Téged, óh, felséges Isten, élet-halál mindenható Királya! És a szívünk szomorúsága itt olyan, mint az alkonyulat homálya, melyen — gyémánt fekete fátyolon — szelíden csillog az alkony csillaga. És a szívünk vigasztalása itt olyan, mint a hajnal derülete, melyen — gyémánt fehérítő fátyolon — szelíden csillog a hajnal csillaga. *S, az alkonycsillag, a hajnalcsillag egy. Most kíséri a lemenő napot, majd a felkelő napot vezeti. Az alkonycsillag, a hajnalcsillag egy: Jézus Krisztus, ki meghalt s ime, él, erős kezében tartván a halálnak, a halál városának kulcsait. Jézus Krisztus, ki meghalt s most is él, a koporsóba-sírba elkísér és megfogván a reszkető kezét, a koporsóból-sírból kivezet. Szomorkodunk, de nem úgy, mint a pogányok: reménytelenül, vigasztalanul. Megvigasztal bennünket a remény, hogy a koporsó bármilyen kemény, áttöri az örökélet csirája, ha örök tavasz napja süt le rája! Megvigasztal bennünket az a hit, hogy a szikra, amelyet kisodor a hamvába roskadó földi testből az enyészet zúgó fergetege, felcsapódik az égre s ott ragyog örökké, mint a többi csillagok.*

Világosságok, békeségek Atyja: ez a reménység, ez a hit nekünk — akármilyen sötét is a koporsó, amely körül szomorúan megállunk; vigasztalást és békeséget ad. *A keservek, ha egész tenger is, felcsókolja ez a remény, ez a hit: mint a parányi harmatcseppel a nap.*

És, ha ez a reménység, ez a hit testvéreink halál utáni sorsát megvilágosítja lelkünk előtt: akkor tudjuk igazán érteni testvéreink halál előtti sorsát, embertársaink földi életét. *Bizony, hiába véli a tömeg, hogy éltünk halálunk fejti meg. A halál semmit meg nem magyaráz. A halál csak ellipor, megaláz. A rejtelmek világa végtelen: de benne a legsötétebb rejtetem, a rejtelmek rejtelve a halál. Vak az, ki abban megfejtést talál. Az élet megfejtése csak az élet: e múló életé az örökélet.*

Bölcs Istenünk, világosságok Atyja! Ha a halál árnyékában tekintjük elköltözött szolgádnak életét: csak azt látjuk, hogy küzdött, fáradott, tanult, tanított, szívből szeretett s annyit csalódott, annyit szenvedett; szerette a csodás természetet, azt a szép-szomorú természetet, amelynek sorsa hervadás, enyészet. Ismerte annak a törvényeit s hiába volt minden, hiába volt: a természet sorsát el nem kerülte, a hervadást és az enyészetet. *Hacsak ilyennek látnók életét: setét volna e kép, nagyon setét s mi lesújtottak, mi megdöbbenők e fájó rejtélyt meg nem értenők. A síron innen miért ennyi kincs: ha túl a síron többi semmi sincs? Miért az etme, a szív lángolása: ha csak azért van, hogy érezze, lássa az örök semmi szörnyű végzetét!? Uram: setét e kép, nagyon setét!*

De, bölcs Atyánk, világosságok Atyja; ha az élet világában tekintjük elköltözött szolgádnak életét: akkor azt látjuk, csodálkozva látjuk, hogy ez az élet csupa ragyogás, sugárzik ennek még árnyéka is. *Szolgád nem egy maroknyi szürke por volt; hanem sugár volt, amely átcikázott világosságodból e föld kódén. Világosság volt,*

amikor megindult keresni az ismeretkincseit s amikor megtalálta ezeket a megbecsülhetetlen kincseket. Világosság volt, amikor a könyvek könyvéből a Te szent beszédedet hirdette a népnek, szent Fiadat, ki e világ Világossága volt és amikor a természetnek hatalmas könyvéből, emez élő bibliából tanulmányozta s tanította hiven azokat az örök törvényeket, amelyek Rád vallanak, örök Isten, kinek munkádat s dicsőségedet beszéli a föld s a csillagsereg. Világosság volt szolgád, amikor tanártársai s tanítványai között a tudás apostola volt. kinek szerénységénél csak tudása és jelleme tisztasága volt nagyobb és amikor életének pályatársát s egyetlenegy fiát forrón, szerette, azzal a komoly és mély szeretettel, melynek nincsenek szóvirágai, de vannak dúsan tett gyümölcssei. Világosság volt, amikor halálig hűségesen munkálkodott azon, hogy ez a nagy magyar város hegyen épült város s itt az éjtszaka is nappali fényben sugárzó legyen és amikor e szegény magyar hazát örök szerelemmel karolta át s fájdalommal, melytől szív megszakad, siratta, hogy a haza nem szabad! Világosság volt, amikor a kínok, a szenvedések testére szakadtak s bölcsként viselte a keresztek, melyek alatt lelke növekedett és amikor a halál szemébe nézett s bizonyára úgy üdvözölte azt, mint a szabadításnak angyalát, ki véle szebb világba szárnyal át! *Im: az élet világában ez élet, ez a szép élet csupa ragyogás; sugárzik ennek még árnyéka is! S áldunk Téged, világosságok Atyja; mert ezt a fényt nekünk szerelmed adta!*

Bizony, Atyánk, e ravatal körül nem kesereghet, nem sírhat a gyász vigasztalanul, reménytelenül. Vigasztalódjék, hadd vigasztalódjék világgyőző reményünkben, hitünkben szolgádnak szívből szeretett fia, szolgádnak szívből szerető fia s e bús családnak valamennyi tagja, a tanártársak és a jó barátok és a volt tanítványok serege. *Hadd vigasztalja őket a remény, hogy a koporsó bármilyen kemény, állóri az örökélet csirája, ha örök tavasz napja süt le rája. Hadd vigasztalja őket az a hit, hogy a szikra, amelyet kisodort a hamvába roskadó földi testből az enyészet zúgó fergege, felcsapódott az égre s ott ragyog örökké, mint a többi csillagok!*

Ámen.

Mi Atyánk stb.

Záró imádság,

Világosságok, békeségek Atyja: imé, világosságot, békeséget Benned kerestünk és Benned

találtunk itt — e sötét koporsó közelében, itt — e fényes koporsó közelében. *Sőtét a gyász, de fényes a vigasz. Óh, hadd maradjon velünk az igaz reménység, hit, mely meg nem szégyenül s hogy az elválás fájdalma ne fájjon, győzelmet ígér és ad a halálon s embert csodásan így átistenít!* Ámen

Claparède Sándor.

Van-e, ki ezt a nevet a hármás bérc és négy folyó hazájában nem ismeri? Van-e közöttünk kálvinisták közt, aki Claparède Sándor a nagy genfi barát felé szeretettel ne hajolna? Mikor még személyesen sem ismertük, már akkor is tiszteltük, mikor megismertük, szívből megszerettük, mióta megszerettük, bújában, örömeiben hűséges részt vettünk.

Most arról értesültünk kétfelől is, hogy ez a minket szerető, honfitársai közt közbecsültnek örvendező nagy kálvinista lélek, magyar születésű hitvese emlékére, magyar református egyházi célokra több ezer korona alapítványt létesített.

Dr. Baltazár Dezsőhöz, az Orle elnökéhez, a Tiszántúli Egyházkerület püspökéhez 1000 koronát küldött a Kálvineum részére.

Dr. Antal Gáborhoz, az Egyetem Református Konvent egyházi elnökéhez ismét 1000 koronát juttatott alapítványul; Genfben, a genevai egyetemre menő magyar református hittanhallgatók részére.

Hogy a kálvinista egyháztársadalmi tevékenységet is honorálja, 500—500 koronát adott a budapesti Lorántffy Zsuzsánna egyesületnek és az Országos Kálvin-szövetségnek.

Meghatva állunk meg a Claparède nagy szívére mutató többszörös bizonyosságok előtt.

Hálás szívünkbe foglaljuk az elhunyt kedves nevét, kit mint magyar vért, mi is megsirattunk és szeretetünkkel vesszük körül az élőt, a nemes magyar barátot, kit genfi szabad polgár letére mi is magunkénak vallunk.

Sokra becsüljük azoknak a nagy céloknak a megkoszorúzását is, melyre a kívülről jövő nemes áldozatkészség itt belől nálunk is ráirányította és felhívta a közfigyelmet.

Lelkészek szent szövetsége, (lelkészképzés dolga) külföldi összeköttetések, virágzó egyháztársadalmi tevékenység, ime ezek azok a célok amikre, mint programpontokra Claparède mutat.

S nem kicsinyeljük az áldozatot magát sem. A 18 század, III. Károly s a Mária Terézia

féle csendes mártiromság és vértelen üldöztetések ideje óta jóformán ez a jelentősebb nagyobb külföldi alapítványunk.

Ennek dacára mégis a szeretett hitves, a hű feleség, az idegenben is bennünket szerető magyar honleány iránti kegyelet s a Genfből a szabad Helveciából felénk, magyarok felé forduló százados összeköttetés és jóindulat bizonyosságai ragadják meg leginkább szívünket.

Mi nem feledjük el, hogy helvét hitvallásúaknak neveztük magunkat s hogy szent valásunk egyik szimbolikus könyve ma is a Helvetica Confessio. Az evangéliumi hit iránt a mi őseink ott Genfben gyúltak lángra. Arról is megemlékezünk, hogy hitvallóinkat, a gályarabokat Helveciában mily emberbaráti részvétellel és hittesivéri szeretettel fogadták.

Arról is tudunk, hogy Geneva város és külföldi egyetemeket látogató ifjaink között 1814-ig állandó volt az összeköttetés.

Még arról is bizonyosságunk nagyon, hogy az üldözött, elnyomott magyarságnak mindig voltak ott Genfben jóakaró barátai. Azok között a nemes Claparède-család is. A Claparède Sándor szépapja lehetett az a Claparède Dávid, akinek neve úgy került egy Debrecenből Genevába menő s ott két évig tanult magyar ifjú bizonyítványa alá,¹ mint aki a magyarokat nagyon szerette. Az 1794-ben kelt okmány záradékát ez a megjegyzés képezi: „NB. Absente Davide Claparède Theol. Prof. illum et Hungaros valde amante“.

Ez a nagy szeretet öröklődött átal a késő unokára, ez a nagy szeretet az, melynek most is nyilvánulását látjuk, melyet a genevai egyetemeket látogató magyar ifjak jóelőmenetelökkel és magaviseletükkel szereztek meg egykor, amelyet az elhalt hitves női erényei élesztettek fel újra s melyet most ragaszkodásunkkal, tiszteletünkkel viszonzunk és amelyet ifjainknak jeles forgolódásukkal kell állandóan fentartaniok.

És nekünk többieknek, nekünk elébb helvét hitvallású, most magyar református egyháznak?

Nekünk is megvannak a magunk köteleiségei. Nekünk híven ki kell tartani az evangélium és reformáció genevai szabad iránya és a protestantismus nagy hagyományai mellett.

Ezzel érdemelhetjük ki a külföldi hitrokonok nagyrabecsülését. Csak így szerezhetünk magunknak, egyházunknak és hazánk-

nak jóakaró barátokat. Olyanokat, mint Claparède Sándor, akiről mos emlékezünk, akit a jó Isten sokáig éltesen.

dr. Ferenczy Gyula.

A debreceni egyetem.

Ez a dolog nem hagyja a mieinket nyugodni.

Nyugtalankodnak a kollégiumnak állami egyetemé fejlesztése miatt és nyugtalankodnak ennek az állami egyetemnek lassu megvalósítása miatt. — Debrecen városának lapunkban és a Pesti Hirlapban is közölt felirata újra felszínre hozta ez ügyet. Debrecen város feliratából azt látjuk, hogy a nemes város csak pénzügyi vonatkozásait érzi ennek az ügynek. Ebből meglehet itélteni, hogy miért került a debreceni protestáns egyetem vonata az állam vágányára? Azért, mert az egyetemes egyház részvétlenül menta el mellette. Azért, mert a tiszántúli kerület nem birta meg, azért, mert Debrecen városa nem vállalta annak terhét. A város még attól is húzódozik, hogy az egyetem központi épületei az ő kollégium szomszédságában építtessenek meg s ehelyett gazdasági szempontból azon megoldás mellett foglal állást, hogy az egyetem összes fakultásai a Nagyerdőre telepíttessenek s *maradjanak együtt*. Ézutóbbi ami óhajításunk is, de annak megvalósítására nem a Nagyerdőre való oktalan kivonulást, hanem az egyetemnek a városban való felépítését tartjuk szükségesnek. Mi vissza kívánunk térni a régi alapokhoz, az első tervekhez. Az volt az első kiindulási pont, hogy az elméleti szakok, a központi épületek a kollégiumban és a kollégium körül helyeztessenek el s hogy az orvosi fakultás épületei a női klinikától, Szent-Anna-utcától a péterfiai temetőig létesíttessenek.

Ki mondjuk nyiltan, hogy az elméleti szakokat és a központot illetőleg ma is ehez a megoldáshoz ragaszkodunk.

Az orvosi szaknak az erdőre való kitelepítése ellen azonban még sem foglalunk állást. Ez ránk közönyös, a város szempontjából azonban ezt a változtatást is helytelennek tartjuk s a nézetünk az, hogy nem az erdőt, hanem a várost kell építeni. Legjobban pedig az eredeti terv megvalósítását, a református egyetem felállítását szeretnénk. Ezt sürgeti a Kovács Sándor cikke is, amely éles szárkáz-mussal a városi feliratnak egy passzusát ragadja meg s ekörül csoportosítja a maga elmondani valóit. De átadjuk a szót Kovács Sándornak.

* * *

¹ Ez az ifjú Lazsik Mihály volt, ki Nánáson született, iskoláinkban tanult s mint szénior ment ki a genevai egyetemre.

Erölködés.

Nem tudom kinek, vagy kiknek áll érdekében, de azt tudom és állítom, hogy a magyar református egyháznak nem. Nem érdeke t. i. az, hogy akár Debrecenben, akár másutt *állami egyeteme* legyen. Most már különben egészen jó mederbe terelődött a dolog, mert mint a Pesti Hírlap január 15-iki számában olvassuk, a szennyvíz levezetése foglalkoztatja a jobb ügyek ellátásában különben is buzgó törvényhatósági bizottságot, amikor az egyetem érdekében eziránt „*terjeszt fel*”. Ha a miniszteriumnak nincs egyéb dolga (pedig nagyon sok más is volna), — mint hogy ezek végett érdeklődjek a városnál, — kár, hogy lealacsonyítja magát a nemes város tanácsa annyira, hogy mielőtt az indokolatlan anyagi áldozatok hozatala mellett a főkérdéseket teljesen tisztázta volna a kormánnyal, holmi closettszerű dolgokon fennakad a miniszterium és ezek iránt óhajt tájékozódni. Mi, akik távolról nézzük azt a frivol játékot, amelyet a kormány Debrecennel üz ebben a tárgyban, nagy aggodalommal látjuk Debrecen város szüklátkörüségét, és még nagyobb aggodalommal az ősi protestáns, illetve fősgyökeres református kollégium vagyonának a tetszetős formába öltözött új gazda kezébe átadását és a magyar református egyház egyetlen palladiumának túlhajtott liberális felfogás miatt az ellenfél kezébe kiszolgáltatását.

Nem felekezeti elfogultság vezet, nem is valami mult századbeli konservativizmus, tisztán az egyetem körül fölmerült kérdések mérlegelése juttatja eszembe azt a mondást: adtál Uram esőt, de nincs benne köszönet. Bárhogy erőlködik Debrecen, bármint akarják is a debreceni egyetemnek protestáns, illetve református jellegét vitatni, megvédeni és őrizni, — egész nyíltan és bátran ki lehet mondani, hogy soha sem lesz az református, de még protestáns egyetem sem, ha még megszületése előtt is a szennyvíz levezetésének kérdése tolu elöterbe a verbum regens kimondása előtt.

Akik a tűzvonalban állanak a debreceni egyetem megalkotásánál, nem látják az erdőtől a fát és nem veszik észre, hogy az ősi református kollégium feláldozása a szent moloch torkába a legkívánatosabb, de hogy ezt a nagy és értékes falatot megkaphassa, kénytelen végtelen nagy kegy gyakorlásának színében feltüntetni a maga hajlandóságát ennek elfogadására és a falatot egy egész életre kiható táplálék nyújtására gyarapítani.

Egyébiránt nagyon jó, hogy a miniszterium a szennyvíz levezetése iránt olyan erősen érdeklődik, mert azt hiszem, hogy ez érdeklődés nélkül a református kollégium előjárósága sohasem jutott volna arra a gondolatra, hogy egy egyetem felállításának engedélyezése még ennél a különben fontos, de tisztán építési technikai kérdésnél is megakadhat. De jó azért is, mert lesz módjában az egyházkerületnek is gondolkodni a felett, hogy a már előre jelzett szenny mennyi újabb áldozatot kíván akár a várostól, akár a kollégiumtól, vagy az egyházközségtől, illetve egyházkerülettől. De gondolkozóba ejtheti afelől is, hogy nyilván sok szenny levezetésére lesz szüksége!

Vajjon le tudja-e vezetni?! Mit erőlködik hát a város, mit az egyház és mit a kerület — mikor ide süllyed — egy kloakába az egész ügy! A jésuita

kézfogás mindig a cél érdekében, az eszközök szentesítése végett történt és történik itt is! Akinek füle van a hallásra, hallja!

Kovács Sándor.

Néhány szó

a felső-szabolcsi református egyházmegye lelkészegyesületének 1912. évi december hó 18-án tartott közgyűléséről.

Forrongó időket élünk. Egyháztársadalmi életünkben is érezzük tömérdek szükségünknek, bajunknak, jogosult kívánságainknak nyomasztó terhét. És ha politikai, társadalmi, közgazdasági viszonyaink aggodalommal töltönek el, úgy mégjobban komoly kérdések megoldásának elodázhatatlan megfejtése várokozik reánk egyháztársadalmi életünket illetőleg. A valódi szükségérzet kielégítésre törekszik, a közös veszély felismerése tette és összetartásra ösztönzi természet szerint az emberi lelkeket. Egyháztársadalmi életünk fogyatékoságai, kiáltó szükségei nem csoda hát, ha minden felé az egyesülést és komoly, rendszeres munkát sürgetik. A komoly, rendszeres egyháztársadalmi munkásság elérésének vágya hozta össze december 18-án a felső-szabolcsi református egyházmegye lelkészegyesületét az 1912-ik esztendőben harmadszor közgyűlésre. Erről a valóban tartalmas közgyűlésről a következőkben foglalhatom össze tudósításumat: A felső-szabolcsi református egyházmegye lelkészi együletének 1912. évi december 18. napjára, Kisvárdára meghirdetett közgyűlése a tagok nagy érdeklődése mellett délelőtt 9 órakor kezdődött. — Buzgó éneklés után ifj. Keresztény Sándor nyirkarászi lelkész mondott magasan szárnyaló, tartalmas imádságot. Majd az elnöki széket elfoglaló Ormós István eperjeskei lelkész, egyesületi alelnök tartotta meg alkalomszerű megnyitó beszédét, melyben főleg tanügyi kérdésekkel foglalkozott, beszélvén a vallás-erkölcsi nevelés fontosságáról és népiskoláink fejlesztésének elsőrangú nagy szükségéről. Szerinte csak a lelkészi és tanítói kar teljesen összhangzó működése, egymás kölcsönös megbecsülése és különösen a tanítói kar vallásos lelkülete biztosíthatja e tekintetben a kellő eredményt. Ezután általános tisztújítás következett. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel megválasztotta az eddigi tisztviselőket újból. A megválasztottak nevében Vas Mihály egyesületi elnök, esperes köszönte meg a közgyűlés bizalmát. Majd Ormós István egyesületi alelnök olvasta fel a tiszaháti lelkészi kör javaslatát a stólaváltság ügyében, amelyre vonatkozólag a főtiszteletű egyházkerület 1912. évi tavaszi közgyűlése 47-ik szám alatti határozatával kikérte az egyes egyházmegyék véleményét és amely kérdést a felső-szabolcsi református egyházmegye 1912. évi szeptember hó 24-iki közgyűlése 123. szám alatti határozatával hozzászólás végett a lelkészi és tanítói kebelbeli egyesületekhez áttett. Hosszasabb vita után, amelyben felmerült annak kérdése is, hogy a keresztelési stóladíjat magának a sákramentumnak kiszolgáltatásáért, vagy pedig az anyakönyvezés tényéért kapja-e a lelkész, — lelkészegyesületi közgyűlés a tiszaháti lelkészi kör javaslatát, mely sze-

rint a stóladíj meg ne váltassék, sem pedig ne emel-
tessék, szótöbbséggel elfogadta és egyházmegyei gyű-
lés elé háttározati javaslatképen beterjesztendőnek
ítélte. Ezután Vas Mihály esperes, egyesületi elnök
terjesztett a közgyűlés elé egy igen értékes javaslatot
egy belkörü egyházkerületi kölcsönös tűzbiztosítási
intézmény létesítése tárgyában, az erdélyi egyház-
kerület belkörü tűzbiztosítási intézménye mintájára.
A javaslat indokolásában érintve van, hogy ezen
kölcsönös biztosítási intézmény terve az 1862. évi
augusztusi egyházkerületi közgyűlés óta foglalkoz-
tatja egyházkerületünket, tehát több, mint 50 éve.
A Fonciérral pedig az egyházkerület szerződése csak
1868 óta (októberi közgyűlés 129. sz.) áll fenn. Ugyan-
akkor határozta el a főtiszteletű kerület, hogy az
egyházkerületi tűzkármentesítési pénzalap javára a
szerződésileg kikötött megmaradandó 10% nyereség-
összeg takarékpénztárilag kezelendő. Ez az alap az
1911. év végén 108,014 korona 60 fillér volt. Az indo-
kolás igazolja, hogy az 1879. évi áprilisi közgyűlés
88. sz. a. határozatában olvasható adatok szerint
az első biztosítási időszakban, 1869 január 1-től 1878
december 31-ig fizetett az egyházkerület a Fonciére
biztosító-intézetnek 78,042-61 forintot; kártéríté-
sekre visszaadott az intézet 29,745.08 forintot, tehát
a díjak 38%-át; az egyházak, egyházmegyék és egy-
házkerület jutalékában összesen 20%-ot = 15,230
forint 98 krt. Tiszta nyeresége volt tíz év alatt 33,066
forint és 55 kr, vagyis az összes díjak 42%-a. Az
1879 január 1-től 1890 december 31-ig díjfizetésekben
bevett az intézet 125,661 forint 26 krt. Kártéríté-
sekre adott 32,482 forint 15 krt, tehát a bevett díjak
26%-át; jutalék címén fizetett 25,981-28 forintot.
Tiszta nyeresége volt 12 év alatt 67,197-83 forint.
1891 január 1-től 1902 december 31-ig terjedő időről
az egyházkerületi jegyzőkönyvek nem nyújtanak
minden évben kellő adatot. Azonban az egyházkerület
2% jutalék helyett még további 3%-ot kötött ki
magának, valamint a tiszta nyereség 50%-át és
70 frtot egy theologus tápintézeti díjában. Az egyes
egyházak azonban az eddigieknél semmi tekintetben
sem kaptak nagyobb kedvezményt a biztosítást ille-
tőleg. Csak most a legújabb 1903—1914. évek közötti
időre kötött szerződésénél vannak kedvezmények az
egyházak részére. Az egyházkerület pedig a maga
részére újabb 2% kedvezményt biztosított a beveendő
díjakból. Ezen jelentékenynek látszó áldozatok dacára
1902 január 1-től 1911 december 31-ig, tíz év alatt
fizettünk: 309,512 korona 96 fillért; kártérítésre
kiadott az intézet 108 esetben 98,449 korona 74 fillért,
tehát 32%-nál kevesebbet, jutalékokra a tiszta nye-
reség 50%-jével együtt 128,675 korona 99 fillért és
mégis nyeresége 82,387 korona 23 fillér, vagyis az
összes díjak 27%-a.

A javaslat indokolása szerint új, költséges szer-
vezetet nem vonna maga után a belkörü tűzbiztosítás
a tiszántúli egyházkerületben sem, mert az erdélyi
egyházkerület példájára, ahol az egyházkerületi szám-
vevő évi 600 koronáért kezeli az egészet, itt is az
egyházkerületi számvevő kezelésébe volna utalható.
Az 1912. évi püspöki jelentés az erdélyi egyházkerü-
letben a következő adatokat tartalmazza: „Az ön-
biztosítási alap állása volt a múlt jelentésünk alkal-
mával 58,043 korona 75 fillér. Folyó évi kivetési díjak
29,016-30 korona; évi kamatokból: 2321-72 korona;

összes bevétel: 89,381 korona 77 fillér. Ebből kiadás:
tűzkárookra: 1750 korona; kezelési díjakra: 1949
korona; összes kiadás: 3699 korona s így az alap
a 4-ik évben már 85,682 korona 77 fillér vagyon
felett rendelkezik“.

Az erdélyi egyházkerület vonatkozó szabályzata
15. §-ból egyszerűen összeállítva, teljesen kielégítő
és ha belkörü biztosítása a fentebb kimutatott tény-
leges eredménnyel bebizonyíthatólag kifizeti magát,
nincs miért kételkedni a javaslat szerint abban, hogy
a tiszántúli egyházkerületben is be fog az válni, sőt
tetemes vagyonhoz juttatja az egyházkerületet. Mert
csak ha 5000 korona minimális évi tiszta nyereséget
veszünk is, 50 év alatt az 1.099,076 korona 97 fillért
tesz az ki 5%-os kamattal. Egyházaink eddig a
kikötött díjak 5%-át kapták a Fonciéretől kedvez-
ményül. Azonban a biztosító társaságok és a Fon-
ciére is középületeknél a biztosítási díjakból szívesen
ad 20% engedményt, sőt 10—12 éves biztosításnál
a két utolsó évet ingyen adja, ami szintén 20%—25%.
E kedvezményektől egyházaink eddig elestek, pedig
ha függetlenül biztosítottak volna, az esetben jogosan
megnyerhették volna azokat. Kell, hogy az egyházak
természetes és jogos kívánsága azért e tekintetben
mérlegelés tárgyát képezze tömegbiztosításoknál is.
Már pedig a biztosító-intézet ezen jogos kívánságok
teljesítésével az ez idő szerinti kedvezmények jelen-
tékeny részét szükségszerűen kénytelen lesz meg-
tagadni.

Vas Mihály esperes, egyesületi elnök értékes és
praktikus javaslatát közgyűlés egyhangú lelkesedéssel
tette magáévá és az egyházmegyei közgyűlés elfoga-
dására ajánlotta. Ezután Sarkadi Nagy Antal szabo-
lcsveresmarti lelkész arról tartott megragadó elő-
adást, hogy: „Mi az, ami a budapesti belmissziói
kurzuson felvetett eszmék közül egyházmegyénk gyű-
lekezeteiben megvalósítható“. Ilyennek találta a
bibliaolvasó körök létesítését, természetesen nem
olyan formában, mint a magukat élő keresztyéneknek
mondó túlzó pietisták ábrádozzák, hanem szakszerű
vezetés mellett. Az Andrássy Kálmán által annyira
ajánlott gyakorlati lelkésznek, mely hitel- és fo-
gyasztási szövetkezetek által be akar nyúlni a népnek
mindennapi életébe és a vallásérkölcsei javak mellett
az anyagi javak előmozdítása által is hatással akar
rá lenni, nagy híve előadó. Megvalósíthatónak gon-
dolja a dr. Kovács István által ajánlott módját a
lelkigondozásnak, t. i. a lelkésznek és néhány pres-
biternek előre közhírré tett vasárnap délutáni látó-
gatásait egyes családoknál. Az ifjúsági egyletek terv-
szerű fejlesztését. Az Uray Sándor által ajánlott nép-
szerű vallásos iratok terjesztését, amelyre nézve elő-
adónak az az álláspontja volt, hogy fontosabb dolog
a népies vallásos iratok terjesztése és ingyenessé tétele
a parochialis könyvtárnál, azért a szokásos évi 10
korona parochialis könyvtárdíjat jobb volna minden
egyháznál arra fordítani. A diakonissa-ügy felkaro-
lását első rangú belmissziói érdeknek tartja előadó,
különösen nagy egyházakban és más hitfelekezetek
között élő híveink gondozásánál. Ellenben a „Kék“
kereszt egyletnek nem barátja, mert az nem magyar
embernek való intézmény. Közgyűlés helyeselte elő-
adó álláspontját azzal a megjegyzéssel, hogy a val-
lások iratok terjesztése a parochialis könyvtárdíj
mellett is szükséges minden egyháznak áldozatot

hozni. Végre ifj. Görömbei Péter mándoki lelkész folytatta nagyszabású, értékes felolvasását a szocializmusról. Ez alkalommal a német szociális mozgalomról és annak keresztyén egyháztársadalmi irányzatairól emlékezett meg. Bővebben foglalkozott az „Evangelical Alliance“-val és annak Németországra való hatásával. Beszélt a „Neue Evangelische Kirchenzeitung“ eredetéről. Majd áttért a Német protestáns egyesület ismertetésére, azután az 1887-ben Erfurtban alakult „Evangelischer Bund“-ról, annak nagyszabású működéséről. A „Los von Rom“ mozgalomról. Megemlítette az 1890-ben alakult „Evangelisch sozialer Kongress“-et és Stöcker Adolf nevezetes működését az 1893-ban alkotott: „Freie kirchlich Sozialer Konferenz“-et. Igazolta az orthodox vagy pozitív alapon álló német keresztyén szociális mozgalomnak az egyénre való rendkívüli hatását. Ily irányban beszélt a keresztyén munkás-egyletekről. A keresztyén munkás-egyletek első berlini kongresszusának nagy jelentőségéről. A keresztyén szociális mozgalommal kapcsolatban foglalkozott a Moody által Amerikában megindított, Smith és Schlümbach útján Németországba is áthatott keresztyén szövetség mozgalommal, mely számos egyesületet hozott létre és a keresztyén szövetségi konferenciák útján egyesíti híveit. A legújabb időben ezen keresztyén szövetségek nagyrésze ellensége lett a hivatalos egyháznak és ezek 1902-ben az „Eisenacher Bund“-ban egyesültek egymással. A szövetségi mozgalom kapcsán megemlékezett előadó a német református egyház nagy jelentőségű és rendkívül áldásos hatású egyesüléséről, a Marburgban alakult „Reformirter Bund für Deutschland“-ról, amelynek sajtóorgánuma az Elberfelden megjelenő „Reformiste Kirchenzeitung“. A német katolikus keresztyén szociális mozgalomról az idő előre haladottsága miatt más alkalomra maradt a felolvasás. Előadót közgyűlés tagjai egyhangú elismerésben részesítették felolvasásáért. — A szép és értékes tárgysorozatú lelkészegyesületi közgyűlés után társas-ebéd volt a késő esti órákig. Ime akaratunk vagyon a jóra. Kérjük tehát a mi Istenünket, hogy azt végezhessük is, amit akarunk.

Kovács Lajos,
kisvárdai ref. lelkész.

A szatmárhegyi református egyház története.

(Felolvasta Makai Elek református lelkész az 1912. év november hó 24-én tartott templomszentelési ünnepen.)

1910-ben a magtár kijavítottatik és részben újonnan zsindeellyel láttatik el.

1912. évben torony fedélzete átalakítás után új bádagozást nyer, templom kívül-belül újonnan festetik, templom belseje átalakítást nyer, régi déli hajóban levő karzat elbontatott, a szószék a templom délnyugati keresztes oszlopra helyeztetett, a padlók átjavítottak, újonnan átfestettek, orgona kijavítottatik; a templom közepére Orósi István asztalos vállalkozó által ajándékban díszes úrasztali emelvény és mellvéd készítettetik s ugyanezen alkalomból több kegyes egyháztag értékesebbnél-értékesebb ajándékozásban részesítik egyházunkat. A templomrenová-

lás s átalakítás költsége 14,000 koronát tett ki, mely a hívek 1912. évre kivetett rendkívüli egyházi adójában talál fedezetet.

Jótékonyág tekintetében mint legnagyobb pártfogót, Szatmárnémeti sz. kir. várost illeti az elsőség. Az összes belhivatalnok javadalmak, — a parochiális telkek kivételével, melyeket Kiss István ajándékából bír az egyház — városunk nemes gondolkozású magistratusának adományai.

E két nagy jótévőn kívül kisebb-nagyobb hagyományozói egyházunknak: Győri Sára, Kovács Antal, Fehér Mihály és neje Kalmár Sára, Katona Pál, Kovács Erzsébet, Medgyesi Károly, Abonyi Imre, kik különböző időkben mintegy 30 h.-nyi szántóföldet hagyományoztak egyházunknak. Utóbb az 1909. évben Gulya István amaczi lakos 400 koronát, Medgyesi László református gondnok és neje Szabó Julianna két köblös földet, ugyancsak Medgyesi László végrendeletileg harang-alapra 500 koronát, s néhai Medgyesi Károly fia emlékeztére pedig 4 drb. Erdődi takarékpénztári részvényt 800 korona értékben hagytak.

Nagyobb adomány volt 1860-ban szószékre és lelkési székre Katona Pálné Kovács Erzsébet részéről 400 frt.

1873-ban Kalmár Istvánné Tóth Julianna egy ezüst kenyérsztó tálca ajándéka.

1874-ben Mik Jánosné Medgyesi Erzsébet ezüst úrvacsorai kehely.

1900-ban Medgyesi Mihály és neje Dézsi Erzsébet alpacca ezüst keresztelő kanná. Zeke Berta egy bordó szószéki terítő.

1912. évi templomjavítás és szentelés (nov. 24.) napja alkalmából:

Medgyesi József gondnok egy ezüst úrasztali bordított kannát,

Tankóczy Gyula szatmári rendőrfőkapitány egy ezüst úrasztali kelyhet,

Asztalos István presbyter és neje Balogh Julianna egy erősen aranyozott díszes ezüst úrvacsorai kehelyt,

Lenárt Imre és neje Szücs Julianna a szószékre és feljáró mellvédjére egy díszesen himzett kék terítőt,

Asztalos Zsigmond és neje Oláh Róza egy fehér himzett úrasztali abroszt,

özv. Asztalos Antalné Medgyesi Ágnes egy ezüst keresztelő tálát,

H. Szabó Lajos és neje Csizsár Zsuzsanna a lelkési szék elejére egy díszesen himzett kék terítőt,

Egy valaki úrasztali díszes himzésű kék terítőt.

Nagy Fehér József egyházi és neje Tóth Ágnes egy izléses himzett úrvacsorai kenyér terítőt,

Medgyesi Ignác presbyter és neje Szabó Emilia az úrasztali emelvényre díszes szőnyeget,

Medgyesi Elek és neje a szószék lépcsőjére szintén szőnyeget,

Makai Erzsike egy keresztelési kendőt,

özv. Medgyesi Lászlóné Szabó Julianna az építés költségeihez rendes adóján kívül 500 koronát,

Medgyesi Mihály adóján kívül 36 koronát,

ifj. Szücs Pál adóján kívül 10 koronát,

Tóth Márton erdőhegyi lakos 20 koronát,

Kovács Gábor Amerikából 20 koronát.

Az amerikába kivándorolt magyarok, nagyrészt szatmárhegyiek ugyancsak a templomjavításra 152 K-t, Asztalos István presbyter rendes adóján

kívül 20 K-t, Sebestyén György 8 K-t, Rapos Gábor 10 K-t, Nagy Elekné 9 K-t, Bogdán Istvánné 6 K-t, Helmezy József egyházmegyei gondnok 60 K-t, Papp Endre 5 K-t, Apjok József 10 K-t, Kornreich testvérek 5 K-t, Sinka Lajos egyházmegyei tanácsbíró 4 K-t, Nagy Gyula apai lakos 10 K-t, Egy valaki 5 K-t, özv. Kolb Józsefné 10 K-t, Benyóvszky Pál rendőrkapitány 10 K-t, Jurcsó Ilonka 2 K-t, Fehér Pál Amerikából 50 K-t, Ferentzy József 50 K-t adományoztak. A templomszentelés alkalmából különböző adott tárgyak értéke: 1240 korona. Pénzbeli adományok összege 1012 korona. Együtt: 2252 kor.

Az anyakönyv 1796-ban, az anyaegyházzá alakulás évében kezdődik.

Lelkészek voltak: Bodola Ferenc 1796–1811-ig, Várady Ferenc 1811–1815-ig, Tunyogi László 1815-től 1817-ig, Ismét Bodola Ferenc 1817–1833-ig, Gál György 1833-tól 1844-ig, Szabó Lajos 1844-től 1856-ig, Gyarmathy Gábor 1857–1860-ig, Papolczy Károly 1860–1906 december 26-ig, Batta Miklós helyettes lelkész 1906 decembertől 1907 június 30-ig, Makai Elek 1907 július 1-től.

Tanítói voltak: Bodola Ferenc 1792–1799-ig, Szabó István 1799–1800-ig, Juhász János 1800-tól 1803-ig, Molnár Mihály 1803–1807-ig, Vasas András 1807–1810-ig, Benkő József 1810–1813-ig, Kiss József 1813–1815-ig, Varga János 1815–1817-ig, Benkő József 1817–1826-ig, Kovács József 1826–1831-ig, Szűk Gábor 1831–1835-ig, Baranyi Mózes 1835–1844-ig, Máté István 1844–1852-ig, Baranyi Mózes 1852–1858-ig, Nagy Gábor 1860–1862-ig, Bátori Sándor 1861–1862-ig, Lovass József 1862-től 1863-ig, Nagy Lajos 1863–1865-ig, Gál Lajos 1865-től 1872-ig, Bartalos Béla 1865–1866-ig, Kádár Albert 1865–1873-ig, Albisi Ferencz 1870–1879-ig, Tóth József 1873–1874-ig, Kiss Lajos 1874–1877-ig, Kenéz Albert 1877–1882-ig, Gál Lajos 1879–1899-ig, Kolumbán Sándor 1882–1894-ig, Varga Kálmán 1894–1896-ig, Csobod Imre 1896–1897-ig, Kovács József 1897–1902-ig, Némethi Sándor 1900–1901-ig, Kelemen Viktor 1901–1903-ig. (Felekezeti iskola megszűnik.)

Önálló énekvezér Nagy József 1903-ik év szeptembertől 1912 június 30-ig; Hajdu Ambrus 1912 július 1-től.

A szatmárhegyi egyházban lelkek száma 2245. Született 98, meghalt 59, konfirmált 56, házaspár 25. Presbyterek száma 24.

Égyházi adót a hívek nem fizetnek, mivel a lelkész és kántor fizetéseiket közvetlenül Szatmárnémeti szab. kir. város pénztárától nyerik.

Az egyház közszükségleteit házilag kezelt szántóföldjeinek jövedelméből és a természeti szolgálmanyok évi 700 koronában megváltásából fedezik.

Összes középületei teljesen jó karban vannak. *Vagyona*: ingatlanokban (épületek, földek) 135,000 korona; ingóságokban: 12,837 korona; különféle rendeltetésű alapítványok: 2800 korona, összesen 150,637 korona.

A szatmárhegyi egyházhoz tartozik Erdőd leányegyház nyolc szórványban 380 lélekkel.

(Egyházam történetének összeállításánál forrásul használtam egyházam levéltárának eredeti okmányait és Soltész János által szerkesztett „Nagybányai református egyházmegye történetét“.)

A búji gyülekezet gazdálkodása.

Zsidókhöz irt levél 13-ik rész 2-ik vers

Pál apostolnak nagy gondja volt arra is, hogy a Krisztus gyülekezetei el ne felejtkezzenek a jó gazdálkodásról. Mikor azt mondja, hogy a jó gazdálkodás folytán némelyek tudtokon kívül, angyalokat vendégeltek meg, hát arra emlékezik, amely történet a Mózes első könyve 18-ik része elején van megírva Ábrahámról. De egyéb levelében is hathatósan ajánlja Pál apostol a gyülekezeteknek, hogy a földiekre is viseljen gondot; legyenek szorgalmatosok, takarékosak, mert csak úgy élhetnek meg magok is és úgy segíthetik az Isten szegényeit. A gyülekezet minden tagja egygyé lesz a Krisztusban és csak a Krisztus lelke teheti egygyé a gyülekezetet. Krisztus is hathatósan ajánlotta a földiek megbecsülését is, mert ezek is a mennyei Atya szeretetének tanúbizonyságai s mikor arra tanít is, hogy „keressétek először istenországot és annak igazságát“, — vagy így figyelmeztet: „nemcsak kenyérrel él az ember“ — ezekben a tanításokban nem azt mondja, hogy a földiekre nem kell gondolni, csak arra int, hogy *először* nem arra kell gondolni. Mert az embernek első a lelke és kinek rossz a lelke, hitvány ember az, ha biborban és bársonyban öltözködik is. De a földi javakat is becsülnünk kell, az ember boldogítására adta azt a jó Isten, hogy okosan éljünk vele s másokat is éltesünk.

A gyülekezet olyan, mint egy nagy család. A család, ha nem tartja rendben a maga dolgát, ha nincs meg benne az összetartás, szorgalom, szeretet, — hát bizony, a háborgó, prédáló család elpusztul. Ismeretes az a régi szép kis história, midőn az egyszeri apa, közel érezvén halálát, összehívta gyermekeit s elibök tett egy csomó vesszőt, aztán mondta legkisebb fiának, hogy szálankint tördelje el. A kis fiú könnyen tördelte a vesszőket. Azután behozatott az apa egy másik csomó vesszőt, ezt már összekötötte jó szorosan s mondta a kis fiának, hogy azt a köteget törje el. Nem bírta még felemelni se. Akkor az erősebbnek mondta, az se bírta eltörni. A legerősebb se bírta. Akkor azt mondta, hogy együtt törjék el. Együtt se bírták. Lássátok, szólt a beteg apa, ilyenek vagytok ti külön-külön, mint egy-egy vesszőszál. Egyenkint gyengék vagytok ti is, az élet bajai összetörnek benneteket könnyen. De ha a szeretet összeköt titeket, akkor nem félhettek semmi csapástól. És a gyermekek nem felejtették a példát s áldották a jó atya emlékét is és boldogulnak együtt.

A gyülekezetet is a szeretet köti össze, ez teszi erőssé, hogy boldoguljanak nemcsak a lelkekben, hanem a testiekben is.

A mi gyülekezetünk is azóta boldogul, mióta megszűnt a régi civakodás és láthatja még a vak is, hogyha nem akar mindenki okosabb lenni és hallgatnak a jó szóra, bizony csak úgy lehet előre haladni.

„A gazdálkodásról el ne felejtkezünk!“ — int bennünket is Pál apostol, mert ha angyalokat nem vendégelhetünk is, miní valamikor az Úr kedves

¹ Közlöttük több nagy egyházunk statisztikai adatait. Nem lesz érdekében megismerkedni egy közép egyház dolgaival sem. Ilyen lehet p. u. Buj (Középszabolcs), hol a lélek szám 1000 körül van.

embere, de megvendéghelhetjük a magunk embereit, szegényeit, fenntarthatjuk iskolánkat, egyházunkat, teljesíthetjük szükségünket s az egyháztagnak is minő sok javára lehetünk. Gondolja el csak minden ember, ha most egyszerre megszűnne a legelő, a kaszáló, az összes egyházi bérleti földek, hogy mi lenne abból? Ha nem ügyeltünk volna a gazdálkodásra, ha nem használtunk volna fel minden eszközt, hogy gyűjtsünk, takarítsunk; ha hagytuk volna az ekklezsiát, mint a régi jó időben, mikor kákából csináltak kerítést, vagy még abból se! Hogy nézne most ki a községünk! az egyházunk.

De ami megvan, annak gondját kell ám viselni, évről-évre, mert különben a tornyot is elhordja a szél. Ugy nézzen minden egyháztagnak az egyház vagyonára, mint a magáéra, de ne azért, hogy széjjel cibálja, mint a bolond libák a kazlat, vagy a bolond tyúkok a garmadát, hanem munkálja kiki és őrizze, mint drága örökséget. Mert öröksége lesz ez az utódoknak is. Ők is hasznát veszik. Ha összetartunk, ne féltsük még a legutolsó szegényt se, mert az egyházban oltalmat és kenyeret talál, Isten segítségével.

Most pedig számot adunk minden vagyonunkról, ismerje meg mindenki, mi van az egyháznak és miként sáfarkodtunk egy esztendőn keresztül.

I. Népmozgalmi adatok.

Lélekszám 820, született 35, meghalt 24, tanítóes 134, iskolába jár 132, új házaspár 4.

II. Egyházunk vagyoni helyzete.

Összes pénzbeli bev. volt az év folyamán	20,061·57 K
Összes pénzbeli kiad. volt az év folyamán	18,547·03 „
Készpénz maradvány	1,514·54 „
A bevételek főbb tételei a következők:	
1. 32 egyháztagnak kiadott 31 1/2 hold őszi földért	3,354 — K
2. 50 h. tagos birtok bérlete meg 11 1/2 h	2,013·40 „
3. Csontos szigeti 8 h., 9 kivétől	722·40 „
4. Bikaréti árpaföldek 16 1/2 hold, 16 kivétől	792·80 „
5. Dinnyeföldek, 114 vékás	216·80 „
6. Tengeriföld 42 1/2 hold, 40 kivétől	3,356·60 „
7. Kaszálók, 12 kivétől, 14 1/2 hold	777·60 „
8. Legelő jövedelme, 101 nagy és 35 kis marha után	2,029 — „
9. Legelő jövedelme sertés után	584 — „
10. Siringai szántóért	72 — „
Összesen	14,918·60 „

Ezen bérleti összegből azonban 3517 kor. 80 fillér hátrányban maradt.

E hátrányokra nézve szabályunk lévén, hogy hátrányos egyháztagnak nem részesülhet semminemű bérletben, vagy legeltetési jogban, itt is figyelmébe ajánljuk minden egyháztagnak, hogy ha magának is javát akarja, hátrányait multhatatlanul fizesse ki. Az igazi keresztyén ember törvénye ez: „adjátok meg mindenkinnek, amivel csak tartoztok; akinek adóval, adóval; akinek vámmal, vámot; akinek félelemmel, félelemmel. A szereteten kívül egyébvel ne tartozzatok” int az apostol. Minden egyháztagnak tudni kell, az egyház vagyona mindnyájunké és azt vérünk-

kel is oltalmaznunk kell. Akit a jó Isten csapással látogat és amiatt nem tud fizetni, annak is van útjómódja, hogy segítsen magán. Hála Istennek, a mi községünk ma már úgy van berendezve, hogy minden arravaló emberen segítenek a szövetkezetek, hát nem lehet kifogása senkinek.

Mert a földvételekből tetemes kölcsöne van az egyháznak, amely kölcsönöket pontosan kell fizetnünk.

Tartozunk a Magyar Földhitelintézetnek	36,912·69 K
„a Pesti magy. keresk. Banknak	10,968·96 „
Egyes egyháztagnak útján szövetkeztünknek	21,549·33 „
Eladott birtokrészlet árából	2,427·36 „
Összesen	71,858·34 „

E kölcsönök után évi kamat	3,702·07 „
Mindennemű adók évi összege	1,050·01 „
Adósságunkból törlesztettünk	4,384 — „
És így csak ez a három tétel is, amit adósság törlesztésre, adósság kamatra és különböző adókra fizetünk, kitesz	9,136 — „
Különböző javításokra elköltöttünk	1,275 — „
A legelő fentartása belekerült évenként	1,586 — „
mert a 4 apaállatért fizettünk tartásdíjat 568 koronát, épületek és kúta javításáért 375 koronát és a csordás fizetése, készpénz, lakás, föld és legeltetési jogok összesen 643 korona.	

III. Iskolaiügyünk.

Két iskolánk fentartásában az állam is segítségül van, a tanítói fizetések pótlásában, mert egyházunk 1560 korona készpénzt és a Sirinyai 8 hold földet adta, az állam pedig 1750 koronát. Az iskola tisztogatása, fűtése, rendbentartása is több száz koronájába kerül az egyháznak, de az embernevelés a legfőbb kötelesség. Bizony, nálunk még sok hiba van a nevelésnek. A mi elődeink nem sok gondot fordítottak az iskolára, a nevelésre. Jönni kell egy jobb kornak, amidőn az ember becsülni fogja önmagát, amidőn nemcsak evő, ivó és dolgozó állat lesz, hanem szive-lelke szerint is nevelt ember. Igaz, hogy a szegénység nagy akadály, de a gondatlanság még nagyobb akadály. Ha minden fillért jó célra fordítana az ember, bizony nem volna szegénység. Ha minden erejét hasznos és jó munkában foglalkoztatná, bizony több volna a kenyér. A mi községünk még mindig ezeket költ gyilkos italokra, sok időt eltölt használatlanul, még mindig nem tudja az ember az élet igaz útjait. Úgy kellene sietni az iskolába, a templomba, a tanulságos jó helyre, mint aszomjúhozó szarvas a friss patak vizéhez. Egyházunk vezetői mindent elkövetnek, hogy nemcsak a gyermekeket, hanem az ifjúságot is, még a felnőtt embereket is, jó tanításokkal, foglalkozásokkal lássák el.

A rendes iskolán kívül fentartjuk a vasárnapi iskolát, hol az ismétlősök a világi tudományok mellett éneklésben, bibliaolvasásban és magyarázásban is részesülnek, hogy ezáltal szívük is javuljon és a szülőknek is jobb gyermekök legyen. Hát nem önmagáellen is vétkezik azon szüle, aki nem küldi ide gyermekét?! Pedig még mindig akadnak ilyen szülők. Aztán próbálkoztunk az ifjak nevelésével, tanításával, hogy hasznos és szép dolgokat tanuljanak. Az

egyház fizet szívesen a tanításért is, csak az ifjúság használja fel a maga javára. Tanította egyik tanítónk az iskolai kézimunkákat, különböző anyagokból, elég szép sikerrel. A felnőtt ifjaknak is volt háziipari foglalkozás, ez már nem nagy sikerrel. Pedig az egyház itt is szívesen adta a pénzt, a tanításért is, az anyagokért is. A magyar fiúk nem szeretnek tanulni, ez a legnagyobb csapás a magyarra. Pedig a magyar fiúk tudnak tanulni, ha akarnak. Nagyon hibások a szülők is, hogy a jóra nem szorítják a fiaikat, pedig láthatják, hogy ki hogy kezd, úgy végzi.

A téli előadásokhoz, üveglemez-képek készítéséhez kiadott az egyház 122 korona 8 fillért: Kántor János tanítónk jó képeket készített a vetítógéphez, főként március 15. alkalmára. Ilyen képes előadásokra is sokat áldozott az egyház, csak a vetítógép maga 353 korona 24 fillérbe került. Aztán a fényképező gép és a felvételekhez szükséges mindennemű anyagok, bizony kevés hija az 500 koronának. De hát fődolog, a művelődés, a tanulás, az okos és jó dolgokban előhaladás. Akiben jóigyekezet van, megtalálhat mindent az egyházban. De aki se látja, se hallja a jót, — azon már a jó Isten se tud segíteni.

IV. Jótékonyágok.

Az egyházi élet legszebb gyümölcse — a jótékonyág. Csak akkor érez az ember igaz boldogságot, ha jót cselekszik. Ez az igazi műveltség: a szív jó-sága; ebből áll az igaz élet.

Egyházunk a maga szegényeinek kiadott az év folyamán:

1. Havi segélyeket	72. — K
2. Házbér-segélyt	63. — „
3. Temetési segélyt	61.60 „
4. Szegény gyermekek ruhájára	86.16 „
5. Szegény gyermekek könyvére	16.80 „
6. Karácsonyi ajándékul	29.29 „
7. Jutalomkönyvekre	19.42 „
8. Más egyházak részére	57.76 „
Összesen	406.03 K

Ezenkívül kiosztott 28 mázsa búkkfát és 6 szekér galyfát a szegényeknek.

Hát így számolunk be gyülekezetünk tagjainak, hadd ismerje meg minden tag egyháza állapotát. Persze sok egyéb van még, amiről szólni lehetne is, kellene is, de majd sorját kerítjük kis lapunkban, amelyet minden egyháztagnak osztogatnak kéthetenként s amelynek nyomására 167 koronát fizetett az egyház pénztára.

Csak azt említjük még meg, hogy egyházunk mindennemű ingó és ingatlan vagyonának, beleértve a lelkész és tanítók által használt birtokokat is, az adósságon kívül, becsértéke tisztán 343.239 korona 25 fillér.

Az alap megvan, csak építgessük tovább istenországát.

Ehhez adjon a jó Isten erőt és kegyelmet.

Buj. 1913 január.

Andrássy Kálmán,
református lelkész.

Külföldi levél.

Nagytisztelendő Szerkesztő úr, kedves Barátom!
Tudom, hogy milyen epekedve vártad a megígért tudósítást, de hiában vártad. Amint azt előbb küldött értesítésemben is megírtam, nincs, nem volt lehetőség arra, hogy egy ilyen rövid időre beosztott óriási út alatt és ilyen program mellett, még tudósításokat is adhassak. Még naplót se igen vezethettem és neked is, mint a többieknek is, csak jókívánataimat küldhettem. Azért Stuttgartban azonban mégis lelket veszek magamnak és úgy madártávlatból röviden elmondom, hogy mint utaztam röptében az újjászületett, a kegyes protestáns, előkereszttyén világ körül. Mert, barátom, hiában rázod rá a bozontos fejedet, ez egy külön világ. (De nem kálvinista világ. Szerk.) Jól ismered az én őszinte, liberális, szókimondó gondolkozásomat és orthodoxus kálvinistaságomat. Azt is tudod, hogy én nem a kívülről ránk aggatott ruhákért és pávatollakért rajongok; hanem a belőlről jövő, a mi talajunkból kisarjadzó, a mi gyülekezeteinket építő, a mi lelkünkben leledzett haladást és reformokat óhajtom. Így érzek ma is. Azt a nagy hatást azonban, amit ez az út tett reám, el nem tagadhatom. Már Bécsben meglepett az ottani maroknyi protestánsok alkotása, az ifjúsági egyesület gyönyörű háza. Ha a pestiek, debreceniek is ennyit tudnának tenni, akkor meglehetnénk elégedve. Elzarándokoltam persze a Dorotthea-Gasséba (ott volt a református templom), az egyetemre és a Türkenstrasséra is (ott volt az Ev. theol. fakultás). Még a Ringre és Lövyhez és Bergasséba, kopasz száju volt gazdánkhoz s a Leopold-stadtba (ott érkezünk 19 pénzekért Zur Stadt Passau), hol szegény Takács barátunk mártíroskodott. Szerettem volna a Böhl sírját is felkeresni, de kegyes impresszárióm és az utazási program nem engedtek efféle ellágyulást. A holtak a holtakkal. Az élők az élőkkel. Mentünk hát gyors ütemben München felé tovább. Olyan barátságos alföldi képe van ennek a bajor városnak, mint akár Temesvárnak. Itt a kereszttyén szállodák, ezek a régi mesterlegény-otthonokból kifejlődő, modern intézmények tanulmányozása volt a cél. Egyszerű, barátságos, családi vendéglők ezek, reggel imádsággal, tűrhető kosztal és mindenütt tisztasággal. Ilyeneket mi is építsünk majd Debrecenben és az Alföldön. Talán az iskolai tápintézeteket is át lehetne alakítani erre a célra. Legalább a nagy vakációban, amikor a diák turisztika céljait is szolgálhatná. Münchenből Stuttgartba, ebbe az irodalmilag is disztíngvált s az élő kereszttyénség tekintetében is vezető városba mentünk át. Három hosszú napot töltöttünk itt s alig tudtuk elvégezni a kitűzött penzumot. Még elsorolni is sok, amit itt tanulmányozni kellett volna.

Christliche Verein jünger Männer, Süddeutscher Junglingsbund, Stuttgarter Jugendgerichtshilfe, Für sorgenheim, Vereinshaus Hans Sachs (6 volt ama bizonyos csizmadia poéta), *Marienheim, Charlottenheim, Wernheim*, a nagy diakonisszaképző (1000 protestáns apácával, kórházakkal). Ifjúsági kaszinók, iparos-szállók, otthonok, zülött ifjak, lányok dolgai, mentése, mentőházai, mindenféle internátusok, menedékhelyek, ezek szervezete s az egészet mozgató erők megismerése: ime ezek voltak, amikben részt vettem s amikről számot adni később megpróbállok. Most utam Köln—Düsseldorf felé Kaiserswertre és onnan Elberfeldre visz. Majd Bielefeld után Hamburgon, Berlinen és Drezdán keresztül térek haza. Utam ezen részéről azért máskor, talán élőszóval és minél előbb. Mert hiában, vágyom már haza, az enyéimék után, a nagy Dezsőhöz, Fu-kántorhoz, hozzátok. — Ölel szerető süved

Stuttgart, P. b. K.

Kiss Ferenc.

K. Kiss József.

1843—1913.

Keresztesi Kiss József, a debreceni református főgimnáziumnak nyugalmazott tanára, a matematika és fizikának híres professzora meghalt. A megboldogult oly csendben és visszavonulva élt, oly böles emberhez illő módon rendezkedett be, hogy akik személyesen nem ismerték vagy távol állottak tőle és csak hírből ismerték, csodálkozva kérdezték, hogy hát most halt meg? Pedig most se halt meg, csak elköltözött tőlünk. Nevét viseli jeles fia. Emlékét fentartják ismerősei, tanítványai, akik az őszinte modorú, egyszerű megjelenésű, de nagy értékű embert, a nagytudományú természetbúvárt és professzort szeretni és becsülni megtanulták. Évkönyveikbe írják nevét a különböző protestáns iskolák, ahol tanított. Különösebben Pápa és Debrecen. Debrecen és Dunántúl között állandó volt a zavartalan jó viszony. Nem voltak szomszédok, nem volt határper köztük. Ez is egyik oka volt a barátságnak. De volt annak mélyebb oka is. Az, hogy meglehetősen egyformán gondolkoztak, amely körülményt a vezető férfiak közötti barátság mellett az a körülmény is előmozdította, hogy kölcsönösen kicserélték embereiket. Karsát, K. Kisst Pápáról vettük s debreceniek, tiszántúliak ma is tanárkodnak Pápán. Révész Kálmán is ott volt elébb. A mieink jól érezték és érzik magukat a Dunántúl (G. Szabó Mihály, a tiszabecsi lelkész is ott volt elébb pap) és mi megbecsültük, megszerettük és tisztelni tanultuk a dunántúliakat.

De egyiket se jobban közülök, mint K. Kiss Józsefet, a mi kedves bátyánkat, kit életének 70-dik évében az egyházkerület, a kollégium, az egyház s a debreceni társadalom kitünőségeinek részvételével csütörtökön, január 23-án temettünk. Jánosi Zoltán szolgált felette méltóan a megboldogúlthoz, magához és a fényes, gyásztisztességet tevő közönséghez, melynek soraiban főtiszteletű püspökünk is megjelent. A debreceni kollégium tanárai külön gyászjelentést adtak ki, koszorút tettek az elhunyt pályatárs koporsójára és bánatos érzésekkel kísérték ki a Kossuth-utcai temetőbe, hol dr. Gulyás István vett tőle búcsút. Életrajzát találó vonásokkal volt tanártársa, állandó s hű barátja, Sinka Sándor ny. főgimnáziumi tanár írta meg. Ezt az életrajzot és a sirbeszédet szószerint ide igtatjuk (a Jánosi imáját már elől adtuk) s mélyen meghatva, magunk is búcsút veszünk tőle.

* * *
Csöndben, ahogyan élt és munkálkodott, hunyt el városunk egy nagyérdemű polgára, a kollégiumnak egykori tudós fizika és számtan tanára, utóbbi időben a város világítási vállalatának felügyelőbizottsági tagja és a közönség részéről szakértő ellenőrzője. Bár nem a Basahalmán belől született, távolról, túl a Dunáról került városunkba, de annyi szeretettel, buzgósággal, kitartással, tudással és kiváló sikerekkel szolgálta az ő kollégiumot, városunk több kulturintézményét, mint presbiter a református egyházat, mint bizottsági tag, a várost; érzésben, gondolkodásban annyira összeforrt a törzsgyökeres polgársággal, hogy valóságos debreceni polgárnak tarthattad volna, annak is érezte magát.

1889 szeptemberben lépett a református főgimnáziumba a boldog emlékü, közkedvelt professzor, Nagy Pál örökébe. Mély és igen alapos szaktudományával, a tanításban való nagy gyakorlottságával, higgadt, okos bánásmódjával, a fizikai kísérleteknél ritka technikai ügyességével, bámúlatos, sok oldalú ismereteivel egyszerre megszerezte magának úgy a felsőbbség bizalmát és becsülését, mint a tanítványoknak ragaszkodását, szeretetét és tiszteletét. Önérzetes, de szerény és igen jóindulatú kollégialis és őszinte baráti viselkedésével osztatlanul megnyerte kartársai nagybecsülését és barátságát is.

Született Keresztesen, Fehér m., 1843 október 15-én, a gimnáziumot és a theológiát a pápai kollégiumban elvégezvén, az akkori szokás szerint Szilas-Balhásra ment három éves rektoriára, 1871/2/3-dik évében már a gyönki református algimnáziumban találjuk, honnan 1873-ban a kunszentmiklósi református algimnáziumhoz hívatott meg, itt vette nőül forrón szeretett feleségét: néhai Szentmiklósi Tóth Erzsébetet, kinek 14 évvel ezelőtt történt halála soha be nem gyógyult sebet ütött érzékeny lelkületén.

1880—81-ben a pápai református főgimnáziumban választották meg, itt érte a középiskolai törvény, melynek rendelkezései bár ő reá már visszahatólag nem vonatkoztak, mindamellett 1885-ben a kolozsvári tudomány-egyetemen dícséretesen megszerezte a tanári diplomát, mely nem neki, hanem inkább ő adott annak fényt, mély és igen alapos fizikai és matematikai tudásával, ismereteivel. Szaktárgyainak bűvárlásában folyton nem csak a kor színvonalán állt, hanem sikerült neki a matematikában és a fizikában tanítványaiából is híres szaktudósokat nevelni. Többek között dr. Beke Manó egyetemi tanár és sokan a hazában ma is áldóan emlegetik azt a hatást, melyet reájok e kiváló, szerény tudós tudománya és tanítása gyakorolt.

Ennek a jó hírnek köszönhetette, hogy 1889-ben a debreceni református főgimnázium matematikai, fizikai tanszékére egyhangúlag megválasztott. Debreceni tanárságának fényes tanúbizonysága az általa leltározott és modernül berendezett, nagyhirű fizikai szertár, tanári működéséről pedig a technikai téren működő s ma már hírneves debreceni tanítványai tesznek fényes tanúbizonyságot. Azokból a régi jó tanárokból való volt, akik a teológiai képzettség mellett sokoldalú ismereteket szerezve, kiváló szaktudóssá is kiképezték önmagukat, saját csapásokon járva, önmaguk teremtettek iskolát. 1903-ban testi és szellemi ereje birtokában nyugalomba lépve, az az egyházkerületi közgyűlés tanári érdemeinek fényes elismeréssel adózott.

Néhány évig egészségben élte a nyugalom éveit, míglen mintegy 5 év óta föllépett betegsége, az érelmeszesedés és az asztma, pár év óta pedig a rajta erőt vett szívbaj elgyöngítvén testi erejét, pár napi nehéz kioldás után véget vetett nemes életének; mély gyásszal sújtva egyetlen fiát, keresztesi Kiss Józsefet, városunk tekintélyes ügyvédi karának egyik legképzettebb ifjú tagját, akinek nemes törekvéseiben és emelkedésében a gondos, jó atya még szenvedéseiben is lelki megnyugvással s látható apai örömmel látszott élvezni a neveltetés körül kifejtett gondjainak és áldozatainak bőven megtérült nemes gyümöleseit. A gyöngéden szerető fiút vigasztalja az az őszinte részvét, mellyel ez áldott, jó apának elhunytát minden jók fájlalják. A jó tanárnak, a tudósnak emlékét megőrzik az iskolák annáleszei; a hit nagy tudománya magvainak elhíntője; a jó embernek, a nemeslelkű barátnak képe és emlékezete megmarad mindnyájunk lelkében, akik emberi nemes jóindulatainak s őszinte, meleg baráti érzületének szerető szíve és csillogó kedélye nyilvánulásának részesei valánk. — Nyugodjék békével!

A halálesetről az elhunyt fia a következő gyászjelentést adta ki:

Mély fájdalommal jelentem az atyafiság nevében is, hogy felejthetetlen édes jó atyám: keresztesi Kiss József, a debreceni református főgimnázium nyugalmazott tanára, Keresztes község díszpolgára, a debreceni református egyház presbiteriumának, a debreceni református kollégium igazgatótanácsának és Debrecen sz. kir. város világitási vállalata felügyelőbizottságának tagja, folyó évi január hó 20-án, esti 10 órakor, életének 70-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése január 22-én, szerdán délelőtt 11 órakor lesz a Rákóczi-utcai 47. számú háztól a cegléd-utcai temetőbe. Debrecen, 1913 január 21-én. keresztesi Kiss József dr.

Sinka Sándor.

*

Megilletődve állunk sírod fölé, elhunyt szeretett kartársunk, hogy utolsó Istenhozzádot mondjunk neked.

Lezárt koporsód felnyitja előttünk a múltat s egyszersmind fellebbenti a homályos jövődőről egy rövid pillanatra az átláthatatlan fátyolt.

Az örök elválás pillanatában megelevenednek előttünk az elmúlt esztendő, azok, amelyeket göröngyökkel és tövisekkel rakott, de nekünk szent és a társadalomnak hasznos pályákon véled együtt töltöttünk el. Előttünk van a Te szeretetreméltó egyéniséged mindazokkal a tulajdonságokkal, melyek a Te tanári működésedet és társadalmi szereplésedet előttünk, akik téged ismertünk, felejthetlenné teszik.

Sohasem vágytál életedben dicséretre, mert az elismerést igaz bölcsként nem másoktól, hanem saját éber lelkiismeretedtől vártad; nem is akarom én emlékedet megsérteni azzal, hogy sírod fölött érdemeidet dicsekedve felsoroljam. Iskolánk elfogulatlan, tárgyilagos történetírója majd kijelöli a te helyedet is az igazságnak megfelelőleg százados intézetünk történetében s mint jó és hű szolgát, bizonyára a megérdemelt jutalomban fog részesíteni.

Elköltözött puritán szellemed azonban talán nem tiltakozik az ellen, hogy most, az utolsó pillanatban kijelentsük azt, amit életedben nem igen emlegettünk: hogy mi tégedet úgy is mint szolgatársunkat, úgyis mint embertársunkat szerettünk, becsültünk. Nem tudjuk, de nem is akarjuk elfelejteni, hogy te a szolgálatban ragyogó példaként jártál előttünk; hogy kötelességtudásod, a munka végzésében tanúsított fáradhatatlanságod, tanítványaid megítélésében és megbecsülésében soha meg nem tévedt pártatlanságod és igazságszereteted, kartársaid irányában állandóan megnyilatkozó egyenes, de sohasem bántó magatartásod mireánk a véled közös munka végzésében mindig buzdító és lelkesítő hatással volt.

Nem tudjuk, de nem is akarjuk elfelejteni, hogy a fáradságos munka végzése után ha olykor baráti körben többen vagy kevesebben összejöttünk: a te baráti szereteted melegénél a zimankós élet sorvasztó hidegségét soha sem éreztük. Utolsó pillanattig, míg tehetted, a munkának élve, nem kerested soha a társadalom szélesebb rétegeivel az érintkezést, de egyéniségednek feddhetetlensége annál intenzívebben sugározta a láthatatlan delejes sugarakat azokra, akik véled közelebbről érintkezhettek. S mi azok közé tartoztunk: fogadd érte most, a végbúcsú pillanatában hálás köszönetünket!

S amint így elvonulnak előtted sirod szájánál a véled töltött éveknek felemelő emlékei: ez emlékek mögött nyomban megjelenik előttünk a jövő is. Koporsód láttára ellenállhatatlan erővel ragadja meg lelkünket az elmúlás mystikus gondolata. Példában előttünk áll az enyészet kérlelhetetlenségének megdöbbentő ridegsége s a nagy bizonytalanság közvetlen érzése megremegetti egy pillanatra lelkünket. De csak egy pillanatra, mert a reád való emlékezés elűzi előlünk a kétségek kísértő daemonát s megbékít bennünket az elmúlás gondolatával is.

Pályafutásod szemlélete arra a meggyőződésre vezet bennünket, hogy aki hivatalának olyan tisztességgel megfelel, mint te: arra nézve a ridegnek látszó sir csak az óhajtott és megérdemelt nyugalom elérése. S ennek a meggondolása is arra ösztönöz bennünket, hogy a kötelesség teljesítésében és az ember-szeretetben nyomdokaidat kövessük; s arra a reménységre indít, hogy mi is olyan tisztességgel szállhatunk majd sírunkba. — ki tudja: holnap-e vagy ma? — amilyenl te most örök búcsút vettél tőlünk.

A jövőre vonatkozó ezért a megnyugtatóért is fogadd köszönetünket. Emléked élni fog köztünk! Nyugodjál békével!

KÜLONFÉLÉK.

Az első fecske. Megjött a nagy debreceni református egyház első fecskéje, megalakult Debrecenben az első paróchiális-kör. A nyolcvanas évek kezdeményezései után 30 esztendővel. Mert itt Debrecenben vették legelőbb észre a nagy egyházak tarthatatlan állapotját. Észreveték, meg is csinálták a bajok orvoslására vonatkozó szervezetet, de olyan törvényekbe ütköző módon csinálták meg, hogy azt életbe léptetni nem lehetett. Emiatt aztán elkedvetlenedve, nem is csináltak semmit. Most is ők maradtak legutoljára s amit már 1909-re be kellett volna végezni, most kezdték meg a paróchiális

szervezkedést. Az egyházaknak ilyen, minden hatósági jogkör nélkül való feldarabolása és felosztása soha sem volt a mi ideálunk. Mi mindig a városi egyházmegyékké való fejlődést óhajtottuk és ezen az újabb erősebb egységen belől az önálló gyülekezetekké alakulása mellett emeltük fel szavunkat. Azzal tartjuk ma is, hogy a végleges teljes megoldást egyedül ebben az irányban lehet megtalálni. A nagy egyházak jelen helyzetét azonban olyan veszélyesnek tartjuk, hivatásukat pedig olyan magasra értékeljük, hogy a mai állapotok megjavítására még a paróchiális-körökkel való kísérletezést is szívesen elfogadjuk és örömmel köszöntjük dr. Baltazár Dezső püspököt, aki mint a debreceni második, a Péterfia-utcai paróchiális-kör vezető lelkésze, a maga paróchiális tanácsát összehívta, megalakította és ezzel a nagy munkát megkezdette. Rövid, lelkes meghívója január 22-dikére hívta össze a főiskolai VIII-ik terembe az érdekelteket. Este 5 órára tömve volt a tágas nagy terem s a megjelentek (köztök az egyház és város notabilitásai, jómódú polgárai és a lelkészek közül is többen) lelkes hangulatban várták a megnyitót és szeretettel üdvözölték dr. Baltazár Dezső lelkészt, ki rövid fohással nyitotta meg az értekezletet és tömören ismertette a célt, adta elő a történeti előzményeket s munkára buzdította a megjelenteket. Következett a paróchiális tanács megalakítása s ennek során a munka-programm megalapítása. Somogyi Pál, dr. Ferenczy Gyula s mások felszólalásai után bizottság küldetett ki, mely a törvény és szabályrendeletek határain belől a paróchiális-kör autonómiáját megállapítva és a szervezetet kidolgozva s a munkát a 160 tanácsos között beossza. Körülbelül 6000 lélek 1200 család esik egy körre. Egy tanácsosra tehát 10. Tekintve, hogy a tanácsnoknak más teendőik is lesznek s munkájuknak csak a leg-
elemibb részét képezheti a 10 ház gazdaság, az a szám nem sok. Tekintve azon körülményt, hogy már a 100 tagból álló presbiterium is nehézkesen mozog, ez a szám már is soknak látszik. Nincs más mód, itt is kell valami végrehajtó-intéző bizottságot, vagy valami keblit tanácsot állítani. De ez mind csak részletkérdés. Fődolog az, hogy az újabb-boldogabb jövő és fejlődés útján a debreceni nagy egyház is elindult. Elindult a dr. Baltazár Dezső vezetése alatt a régi dicsőség visszaszerzésére, az Isten országának itt a síkon épült nagy alföldi városban leendő megépítésére. Elindult az Isten nevében. Legyen rajta Isten áldása.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
365 — 1913. szám. Felhívom azokat a tiszteletes atyafiakat, akik a február hó első felében Debrecenben tartandó középiskolai vallásanári vizsgálatra előállani óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat e hó végéig hivatalomnál bejelenteni szíveskedjenek. Debrecen, 1913 január hó 23-án. Dr. Baltazár Dezső, püspök.

Egy kis fennakadás. Az egyetemes konvent központi irodája a tőkesegélyes egyházakhoz jelentőveket küldött ki a közelebbi napokban azzal a felhívással, hogy az ivenek foglalt rovatokat töltsék ki, írják alá, hitelesítsék az esperessel és püspökkel s január hó végére juttassák vissza a központi irodához. Több egyházközség hozzánk fordult információért a rovatok kitöltését illetőleg. Mi pedig az egyházkerületi pénztári hivatalhoz folyamodtunk, ahol azt tudtuk meg, hogy ebben a kalamitásban a pénztári hivatalhoz is sokan fordultak adatokért. Azonban a tőkesegélyes kölcsöntőke visszahelyezése körül követett rendszerök következtében adatokkal nem szolgálhatnak, s lehetetlenségnek tartják azt is, hogy a segélyezett egyházak a jelentés rovatait adatok hiányában kitölthessék. Azonban a pénztári hivatal a főtiszteletű püspök úrhoz a felmerült nehézségeket illetőleg sürgős jelentést fog felterjeszteni, melyben a kérdés más irányú megoldását fogja javaslatba hozni. Mi tehát nem adhatunk más tanácsot, mint azt, hogy töltsék ki a rovatokat az egyházközségek úgy, ahogy tudják; ha nem tudják, terjesszék fel üresen, megfelelő jelentés mellett. Volt alkalmunk belépillantani néhány ilyen ellátott jelentésbe. Mondhatjuk, hogy az egyházak — önhibájukon kívül — olyan készületlenül mentek bele ebbe a rubrikás háborúba, mint akár a törökök az egyesült balkáni államocskákkal kezdett küzdelembe. Nyomatékosan ismételjük, hogy önhibájukon kívül estek a bajba, de úgy értesültünk, hogy főtiszteletű püspökünk már kezében tartja az Ariadne fonálát, melynek segítségével ebből a labirintból sikerülni fog valahogy kimenekülni.

Egy politikai tragikus halála. A nagyváradai híres ügyvéd, a bihari kerület képviselője Várady Zsigmond meglötte magát. A szekularizációnak és a népjogok kiterjesztésének volt a zászlóvivője. Egész országból bizalommal néztek reá. S most, midőn elveit, melyek lelkében forrottak, melyekért másokat is lelkesített, barátai ellen kellett volna megvédelmeznie; mint gróf Teleky László, ő is a halált választotta. Rettenetes végzet ez, mely a magyarság fiait olyan meghasonlásba hozta s mely ezt a nagy jeles emberünket is elragadta. Ez a végzet mireánk magyar református egyházra is ránehezedik s ezért nem kárpótlás a fényes magyarság is, mely az elhunyt derék rendelkezése szerint egyházunkat illeti. Várady Zsigmond vagyonának $\frac{1}{3}$ -át hagyta a nagyváradai református gyülekezetnek és ugyancsak annyit a nagyváradai László páholynak is. Ez a kettő forrt legjobban szívéhez a szegény magyarságon kívül, melynek utolsó lehelletéig hű fia volt, melynek az a végzete, hogy leghűbb fiai pártos tusákon essenek. Elesett ő is. Pihenjen csendesen.

Még egyszer a „Testvér-egyesületről“. Nagytiszt. Szerkesztő Úr! E lap multkori számában, minden

bizonytalán téves információk alapján egy olyan közlemény jelent meg, amelyet bizonyos tekintetben ki kell egészíteni s meg kell korigálni. Elsőben is állapítsuk meg, hogy a „testvéregyesület“ nem lelkész, hanem 4–5 buzgó úrnő kezdeményezésére alakult, kikhez, mint látható, csakhamar igen sokan (100–150-en) csatlakoztak, közöttük nagy számmal más vallásúak. Ezért nem lehetett felekezeti címet adni neki. Ez különben a kisebbik hiba volna. Nagyobb s keményebb megjegyzés az, hogy a meglévő nőegylettel akarunk rivalizálni. Legyen szabad ez ellen határozottan tiltakozni! Különben ez contradictio, mert a jótékonyágban nincs rivalizálás, csak nemes verseny. — Visszatérve egyesületünk jellegére, igaz, hogy a címben nem díszleg vallási jelszó, — de ott van működésünk egyik főcélja: az oratóriumi vallásos estélyek rendezése. — Erről tudósító megjegyzi, hogy az estélyekkel szemben „türelmesek“. Ezt nem értjük. Az oratóriumot a vallásos estélyek céljaira főtiszt. püspök úr és a méltóságos főgondnok úr, — valamint az ideai akad. igazgató úr engedték át, nagy szívességgel s kész örömmel. Ki az tehát, akinek a „türelmet“ szerencsések vagyunk élvezni? És méltóztassék tudtul venni, hogy ezt a „türelmet“ a püspökkel szemben is gyakorolják, mert az egyesület elnöki tisztét ő volt szíves elvállalni. Ő nyitotta meg imájával az első oratóriumi estélyt, alulírott pedig bibliát magyarázott. A tudósító inem is volt ott az estélyen s mégis megállapítja, hogy „bibliamagyarázatunk eltérni látszik a mienktől“. Tehát most már mi vagyunk ezennel türelmesek s meghívjuk nagytiszteletűségedet, vagy ha a tudósító palástos ember, őt is: — tartson egy szép bibliamagyarázatot az estélyünkön. Szívesen vesszük és szívesen tanulunk tőle. — Végül kérjük megállapítani, hogy a „Testvéregyesület“ nem nőegylet, mert lehetnek s vannak is nagyszámmal férfi-tagok is. — E sorok eltéréséért hálás köszönet! Uray Sándor, debreceni református lelkész.

* * *

Helyreigazítás követeltetvén, a fenti kis méltalankodás alapján készséggel megállapítjuk: 1. Hogy az ú. n. *Testvéregyesület* nem Uray Sándor lelkész úr, hanem 4–5 buzgó úrnő kezdeményezésére alakult, kikhez, mint látható, csakhamar igen sokan (100–150-en) csatlakoztak, közöttük nagy számmal más vallásúak. Ezért nem lehetett felekezeti címet adni neki. 2. Hogy ez a jótékony egyesület tulajdonképpen sem nő-, sem férfi egyesület. Nem nőegylet, mert lehetnek — mint a helyreigazítás írója igen bölesen indokolja — „s vannak is nagyszámmal férfi-tagok is“. De nem is férfi-egyesület, mert lehetnek s mint a helyreigazításból mi is megérthetjük — vannak is nagy számmal női-tagok is. Vannak ám. De a Testvéregyesületet illetőleg még más megállapítani valók is vannak. 3. Hogy ez a jótékony és tegyük hozzá immár: nem nő-egylet, bár nem a református egyházat választotta jótékonyága színteréül nem akar a szinte ilyen alapon álló felekezeti régi nőegylettel rivalizálni. Ez ellen a Testvéregyesület — mint a nagyt. úr állítja — határozottan tiltakozik. Ami körülbelül annyit jelent, hogy az új jótékonyegylet nem igen kíván a felekezeti jótékonyág terén sem működni. Ennek a meglepő kijelentésnek való-

szinüleg az az indoka, hogy amint helyreigazító is hangsúlyozza, „működésüknek egyik főcélja az oratóriumi vallásos estélyek rendezése”. Rendben vagyunk. A türelmességre vonatkozó szónoki kérdés mellett körülbelül ezek azok a tények, amelyeknek megállapítása tőlünk követeltetett. Amint méltóztatik látni, megállapítottuk azokat készséggel. Hogy azonban semmivel adósok ne maradjunk, megfelelünk arra a türelmetlenségi kérdésre is. A türelem (a kollégiumé s a miénk, általában reformátusoké) a többek közt abban is állhat, hogy megengedjük a nem hit-sorsosainkból alakult s nem is református, hanem felekezeti Testvéregyesületnek, hogy a maga bizonyos felekezeti s nem református vallásos estéit, amiknek rendezése a Testvéregyesület egyik főcélja, a református kollégium imatermében tartassa. Ez bizony nem valami sok ugyan, de mégis valami ebben a szűk felekezeti világban s ezzel azt hiszem, hogy a nagyiszteletű úr is egyetért velünk. Végül ismétljük, — fájdalom, utólagos megállapításokat igénylő, de alapjában jóakarató múltkori közleményünk szavait és „az alapító nagy nevet viselő urak és úrnők előtt tisztelettel meghajlunk. Különben is azzal tartjuk, hogyha csak egy szegényen is segítenek, ha csak egy bűnöst megtérítenek is, már nem alakultak meg hiában”. Vagy igen!?

A török sebesültek és árvák javára László Gyula bákai református tanító úrtól, a m.-szabolcsi egyházmegyei tanítóegyesület elnökétől 10 kor. 84 fillért vettünk a török sebesültek és árvák javára. A fenti összeget a Debr. Prot. Lap karácsonyi számában megjelent felhívás alapján a szabolcsi bákai református ifjúság adta össze László Gyula tanító úr buzdítására. Köszönet az áldozatért, melyre az újabb harcra induló szerencsétleneknek még nagyobb szükségük leend s melyet főiszteletű püspök úr kezéhez szolgáltatunk be, ki azt, mint az előbb nyugtázott két adományt, a budapesti török konzulátus útján küldi rendeltetési helyére.

A szentesi reformátusok új papja. A békésbányai református egyházmegye egyik legtekintélyesebb, legnagyobb egyházközsége, a szentesi gazdag és népes református egyház, a halálozás következtében megüresedett egyik lelkipásztori állásra új papot választott. Ez a református egyházi körökben országos érdeklődést keltő papválasztás rendkívüli izgalmakat támasztott Szentesen. A díszes és előkelő papságra az ország minden részéből sok volt a pályázó, bár a helyi összeköttetésekkel bíró jelöltek érdekében óriási korteszédéseket fejtettek ki és az izgalmas szavazás két napig eltartott; a mai napon egy kiváló fiatal papi ember nagy szótöbbséggel került ki a választási küzdelemből. Egy nagy tudású, nagy papi képzettségű, fiatal budapesti hittanárt, *Böszörményi Jenőt* választották meg 421 szótöbbséggel. *Böszörményi Jenő* szintén Szentesen született, de a főiskolai és lelkészi tanulmányait Budapesten végezte kitüntetésekkel. A budapesti egyház vezetői nem is engedték le vidékre a kiváló szónoki tehetségű, mind papi hivatásában, mind társadalmilag elragadóan rokon-szenves, fáradhatatlan tevékenységű, fiatal lelkipásztort. Vallástanárnak alkalmazták; azonban egyháztársadalmilag jóval jelentősebb, szinte páratlan az a működése, melyet a *Lorántffy Zsuzsanna-egyesület* kebelében, mint az egyesület lelki vezetője és szel-

lemi irányítója, a főváros hölgyközönségének öntudatra ébresztésével, lelkes csoportba szervezésével végeztet. *Böszörményi Jenő*ben, az éveire is legszebb reményű és életerős ifjúban egyházuknak csakugyan méltó pásztort választottak a szentesi reformátusok, egyházi életüknek felvirulását minden joggal remélhetik ettől az érdemes választástól.

Rettenetes helyzet cím alatt már hírt adtunk arról a feszült lelkiállapotról, mellyel a lelkészi körpötlék folyósítását mindnyájan várjuk. Budapestről illetékes helyről közlik velünk, hogy a csaknem teljesen rendben lévő dolog és elhatározás elé az utolsó percben gördült némi akadály. Már utalványozásra is elő volt készítve a dolog, midőn váratlanul elvi kérdésekkel állottak elő és azt feszegették, hogy mi történnék a más egyházak lelkészeivel? Mi történjék, az Isten szerelméért, hát adjanak azoknak is. De nekünk, református lelkészeknek, akiknek számára a 400,000 korona a költségvetésbe már be is állított, adjanak feltétlenül. Gonosz dolog volt eddig fizetésünket a törvény és a miniszterek ismételt biztatásainak ellenére rendezetlenül hagyni. Még lelket kintpadra vonóbb ez a halogatás, ez a késlekedés és ezek az utolsó percben felmerült elvi nehézségek. Mit vitáznak a miniszterium bölcsői és mit élesítik most elvi tételeken az elméjüket? A szükség rettenetes, a helyzet parancsol; adják, amivel tartoznak s adják, amíg nem késő.

Vanitatum vanitas. Devalvált pápai lajstrom. Nagy meglepetéssel olvastuk, hogy a vatikán történettudósai érett megfontolás után azon javaslattal járultak a szentatya elé, hogy a Úr Jézus földi helytartóinak hivatalos sorozatából négy pápát kihagyatni ne terheltebbék. Ezt a négy pápát ugyanis sehol és sehol nem találhatták meg az okmány-szerű bizonyítékok alapján dolgozó Vakandy Anonimusok. És a pápa maga is hozzájárult az első tekintetre ártatlannak látszó, de alapjában veszedelmes és radikális javaslatához. Mert ugyan mi lesz most, ha ezen az alapon a róm. kath. egyház és a pápaság inventáriumát revideálják? Mi lesz a keresztyénség lényegétől idegen, biblia és evangéliom ellenes hitelvekkel, szertartásokkal, pogány római egyházi berendezkedéssel, magával a hamis okmányokon nyugvó pápai hatalommal és az éppen ilyen hamis végrendeleten alapuló világbirodalmi igényekkel? Mi lesz, ha Rómában mindent az igazságra, a tényekre a valóságra fognak vissza vinni és alapítani ezután? Egy új reformáció készül-e, mely Rómából létszen megindulandó s melynek hallatára megáll forgásában a föld. „És mégis mozog!” mondta a megkínzott csillagász. De hát a föld nem áll meg és mégis mozog, tesszük hozzá mi, akik a legújabbban revideált pápai névsort csendes rezignációval fogadjuk és búsan állunk meg a földi dicsőség elmúlásának ilyen szomorú jelenségei előtt. Minden mulandó hát ezen a világon, még a pápák pápasága is. Vagy nem is mulandóság ez, hanem csak holmi felsőbb, alkalmi érdekből szükségessé vált időszaki devalváció, mint amely annó 1800 egynehányban az uralkodóház érdekében a fekete osztrák bankókkal kétszer is megtörtént, (nagy sirbólti takarítás), midőn az újabbban érkezőnek a régi csontok félretételével helyet készítenek? *Vanitatum vanitas.*

Diák nyomor. (Levél a szerkesztőtől és levél a szerkesztőhöz.) Diák nyomor című közleményünk általános érdeklődést váltott ki és a debreceni napi sajtó hasábjain is visszhangot keltett. A *Debreceni Nagy Ujság* szórul-szóra leköszölte azt, de egyúttal némileg nt. Lencz Géza akadémiai igazgató úr ellen is felhasználta, akit a neveztet lap a tápintézetből kimaradt diákok és bizonyos memorandum miatt támadott. A mi kis cikkünknek nem ez volt a célja, hanem a diák nyomor okainak a keresése és a közfigyelemnek erre a fontos társadalmi kérdésre való irányítása. Azért arra éreztük magunkat indíttatva, hogy a különben jól szerkesztett s liberális irányú Debreceni Nagy Ujsághoz helyreigazító levelet ílézzünk. Itt adjuk ezt a nt. Lencz Géza Hozzánk írott levelével együtt: Tekintetes Szerkesztő úr!

Méltóztattak által venni a Debreceni Prot. Lap *Diáknyomor* című közleményét. Igen helyesen. Ez a dolog sokkal fontosabb, hogy sem olyan könnyen napirendre lehetne térni felette. Azt azonban már nem helyesen méltóztattak tenni, hogy ezt a feljajdulást az akadémiai igazgató nt. Lencz Géza s a Debreceni Nagy Ujság közt folyó perben, mint terhelő körülményt értékesítették. A diáknyomornak általános magyar társadalmi háttere van s az akad. igazgató maga sem tehet, sem a szegény fiúknak a gimnáziumi pályára tódulása ellen, sem ezeknek fokozottabb társadalmi támogatása, jótéteményekkel való ellátása érdekében. Erre egy ember ereje kevés. Itt mindnyájunknak meg kell mozdulni. Még az sem áll hatalmában, hogy a jótékony alapok terhére valakit felvétethessen, vagy p. o. a főiskolai tápintézet kebelében őket, ha a tápintézet iránti kötelességüket nem teljesítik — minden díjfizetés nélkül bentarthassa. A főiskolai tápintézet mindenkire nézve jótétemény, ki azt élvezzi, még ha a teljes tápdíjat fizeti is. Annál inkább azokra nézve, akik kedvezményesek és fél, $\frac{1}{3}$ díjjal vagy $\frac{1}{4}$ díjat fizetnek. A tápintézet azonban, hogy egyáltalában fentállhasson, ezekről a díjakról nem mondhat le s akit valamely helyre felvettek, annak a megfelelő illetményt csakugyan be is kell fizetnie. Az igazgató akkor járna el megrovásra méltó módon, ha egyesek hibája miatt az egész intézményt összeomlani engedné. Pedig ez történnék, ha senki se fizetne. Abban tehát meg-egyezhetünk, hogy a tápintézeti tagoknak fizetniök kell. És azt sem kifogásolhatjuk, ha az akadémiai igazgató ezt a fizetést szorgalmazza is. Csak az a kérdés, hogy ebben a szorgalmazásban méltányosan és körültekintő módon jár-e el? A jelen esetben meg kell állapítanunk, hogy az akadémiai igazgató helyesen járt el. Figyelmeztette a nem fizetőket, több ízben, indokolt esetben haladékot adott, sőt ennél is többet tett, *mindenkil, aki újabb haladékkért fordul hozzá, kivétel nélkül étkezni engedett.* Hogy mégis van most már csak 5 vagy 7 diák, aki annyit se tett meg a saját érdekében, hogy személyesen elmenjen hozzá, az már a mi általános ismert éhhetetlenségünk számlájára tartozik, vagy annak a jele, hogy az illetők másúton könnyebben tudtak magukon segíteni.

A pernek azonban van egy másik oldala is. A *főiskolai tápintézeti ellátás iránt fentforgó panaszok.* Annak a diák memorandumnak az ügye, melyet a tápintézet tagjai intéztek az egyházkerületi elnökséghez, amelyet az elnökség a vizsgálat megejtése

céljából az akadémiai igazgatóhoz tett által. Amint a lapokban megjelent közleményekből látom, ez a memorandum korántsem került le a napirendről és a vizsgálat folyik. Az ifjúság is teljes bizalommal van e tekintetben. Az akadémiai igazgató, nt. Lencz Géza theologiai tanár bírja feljebbvalóinak a bizalmát, tanártársai becsülését és az ifjúság is a legnagyobb szeretettel veszi körül. Méltóztassanak hát megbízni benne a Debreceni Nagy Ujság részéről is. Ha van valami igaz a felhozott panaszokban, ő azt felderíti, megorvosolja vagy megorvosoltatja. Ennyit akartam csak elmondani s ezt is csak azért, mert az ügyet rendkívül fontosnak tartom s az akadémiai igazgató urat minden tekintetben támogatni szeretném, midőn ilyen kényes ügyben olyan nagy előrelátással és buzgósággal jár el és semm képen sem v selhetném el, hogy az én elv alapokat érintő kis cikkem ellene fordíttassék. Kívánatosnak tartom ellenben, hogy nehéz feladatában a közvéleményi képviselő és irányító sajtó is támogassa őt s erre kérem a Debreceni Nagy Ujságot is, melynek jóakaratu szándékát rendkívül nagyra becsülöm s melynek közreműködését a diák nyomor, mondhatnám, magyar társadalmi nyomor okainak felderítésére és leküzdésére a többi lelkes sajtóorganumokkal együtt felet-tébb szükségesnek ítélem. Ha helyei kapok, erre nézve még nekem is lesznek elmondani valóim. Ezeket előre bejelentve, vagyok tisztelettel Debrecen, 1913 január hó 21. kész hívök dr. *Ferenczy Gyula*, akad. tanár.

Ehez a levélhez a *D. N. U.* a következő lovagias megjegyzést fűzi:

Ferenczy Gyula úr meggyőző levelére csupán annyit tartunk szükségesnek megjegyezni, hogy ebben a kérdésben megjelent néhány cikkünk a legújabbról sem irányult dr. *Lencz Géza* úr ellen, akinek személyét és tudását nagyra becsüljük, így tehát nem is szálltunk vele pörbe, mi csupán az éhező diákok érdekében szólaltunk föl és éppen ezért a legnagyobb készséggel bocsátjuk e lap hasábjait mindazok rendelkezésére, akik az ijjesztő diáknyomor megszüntetésére valami ideával állnak elő.

* * *

Nagytisztelétű Szerkesztő úr! Jól tudom, hogy tavaly esztendei rektoroskodása idején sokat foglalkozott debreceni diákjaink ellátásának kérdésével s közelebbről a tápintézet újabb humánus szervezése érdekében is több oly eszmét vetett fel, melynek magam is híve vagyok. Egész természetesnek találom tehát, ha a Debreceni Protestáns Lap „Diák nyomor” című közleménye ezen kérdések iránt a régi érdeklődést mutatja s egyúttal ide vonatkozó hosszabb fejtegetéseket jelent be. Mint méltóztatik tudni, az eddig szerzett tapasztalatok és pedig előnyös és kárhóztatandó tapasztalatok nyomán a szervezésre vonatkozó újabb javaslatokat szándékszunk épen most készíteni s így a bejelentett fejtegetések csak hasznunkra válnak. A „Diáknyomor” című közleményben azonban van valami, ami félremagyarázásra adhatna okot s azt kérem e soraimmal e lap mélyen tisztelt olvasói előtt megvilágosítani engedni. Az említett diáknyomor ugyanis semmi összefüggésben sem állhat a Nagytisztelétű Szerkesztő úr, mint prorektor jelenlétében s tanácsának meghallgatásával tett azon intézkedéssel, hogy egyes ifjaknak konvikтусi

étkezését feltételese felfüggesztettem. Ismeretes, hogy a tápintézet szabályzatának 23. §-a értelmében az akadémiai igazgató november 5-ig adhat halasztást a félévi konviktusi díj fizetésére, amely szabályzat természetesen kifogásolható. Jelen esetben azonban be kell vallani gyöngeségünket, nem a szabályzat végrehajtásáról van szó. A hátralékosok háromszor is felszólítottak díjaik befizetésére s azon ígéret mellett kaptak haladékot, hogy a legációból teszik azt; mivel pedig többen mégis elmúlasztották, tulajdonképen az egész intézkedés ráijjesztés volt s aki ismét kérvénnyel jött hozzám, kivétel nélkül haladékot kapott a befizetésre január végéig. Pedig volt, aki a díjat be nem fizette s éjszakai kihágás miatt fegyelmi esete volt nálam. Ez az érem másik oldala, ami viszont az ifjú könnyelműséggel szemben a szülők iránti humanizmusra kész. Hogy öt-hatan még annyit sem tettek meg, hogy hozzám jöttek volna halasztási kérvénnyel, az igazán kellek nem jellemezhető indolencia. — Tápintézetünk iránt a Nagytiszteletű Szerkesztő úr további jóakarátát kérve, Debrecen, 1913 január 23. kész hive *dr. Lencz Géza* akad. igazgató.

Vallásos templomtolvaj. Szerajevóból jelentik: Az itteni katolikus templomból vasárnap ellopták az oltári szentségmutatót. A rendőrség nyomozása érdekes eredményre vezetett, amennyiben sikerült elfognia a tolvajt, még pedig Banous Róbert karmester személyében. Amikor kihallgatták, azt vallotta, hogy még szombaton este elbújt a templomban, ahova szerencsésen bezárták. Ez is volt a célja. Késő éjjelig szakadatlanul imádkozott, majd a szentségtartó fiókjából kivette és elköltötte a szentelt ostyát és újra imádkozni kezdett, csak hogy az Isten megbocsássa a bűnét, amelyre a szükség és az éhség kényszerítette.

Értesítés tanár- és tanítótársainkhoz! Évenként legalább egyszer, általában azonban többször is, vidéki tanár- és tanítókartársaink hivatalos és egyéb ügyeik elintézésére a fővárosba utaznak. Ismerve a körülményeket, tudjuk, hogy csak 1—2 napos itt tartózkodás is nagyobb pénzösszeget emészt fel, amely áldozatot pedig legkevesbbé mi tanítók, tanárok tudjuk meghozni. Ez indította arra a Magyar Tanítók Otthonát, hogy az Otthon kiépítése alkalmával vidéki kartársaink részére tanító-szobákat építsen, melyeket a Budapestre utazó kartársaink számára szállószobákkul rendeztünk be. Külön el tudunk helyezni magános egyéneket, külön családokat. Szobáink — dacára annak, hogy hasonlíthatatlanul olcsóbbak, mint a szállodák szobái, — mégis kényelemmel (fürdő, villanyvilágítás, gázfűtés stb.) vannak felszerelve. Legfőbb előnyét azonban abban látjuk, hogy a hozzánk forduló kartársakat nem tekint senki idegennek, ellenkezőleg rendelkezésünkre áll a Magyar Tanítók Otthona többi helyiségei is és az Otthon vendégtőjében olcsóbban nyer-

hetnek ellátást. Ha tagjai a Magyar Tanítók Otthonának, úgy az e révén megszerzett (színházi, sok cégnél vásárlási, fürdő, villamos és egyéb) kedvezményeket is igénybe vehetik, ami szintén jelentékeny megtakarítást jelent. (Az Otthon vidéki tagjai — tagja lehet tanár, tanító és más értelmiség soraiból bárki — évi 4 korona tagsági díjat fizetnek.) Mindezek mellett Otthonunk gondoskodik arról is, hogy a vidéki kollégáknak a vezetőség felvilágosításokkal, útbaigazításokkal szolgáljon. A szobák árai: Tagoknak személyenként 1 korona. Nem-tagoknak 1.50 kor. Fűtés szobánként és naponként 50 fillér. Fürdő személyenként 1 korona. A tanév folyamán csak kevesebb szoba áll rendelkezésre, de a karácsonyi, húsvéti és a nagy szünetre több helyiséget rendezünk be, mikor — főleg gyűlések idején — több kartársunk nyerhet az Otthonban elhelyezést. Akik e szobákat igénybe óhajtják venni, legyenek szívesek a Magyar Tanítók Otthona gondnokához (Háhn Zsigmond úrhoz, Budapest, IX., Kinizsy-utca 16. sz.) fordulni. Elsősorban vidéki tagtársaink jelentkezését vesszük figyelembe, másodsorban a jelentkezés sorrendjében helyezük el a hozzánk gorduló kartársainkat. Budapest, 1913 január 1. Kiváló tisztelettel a Magyar Tanítók Otthona nevében: *Ágotai Béla* s. k. elnök, *Sternichky Lajos* s. k. titkár.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A debreceni református főgimnáziumba a folyó iskolai év hátralevő részére református vallású, természetrajz-földrajz szakos helyettes tanár keresztek. Az állást azonnal el kell foglalni. Fizetés: a helyettes tanári évi 2000 korona fizetésnek a tanév hátralevő részére (az állás elfoglalásától aug. 31-ig terjedő időre) eső hányada.

A pályázati kérvényt a következő okmányokkal kell felszerelni: keresztlevél, érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, esetleg szakvizsgálati értesítő, az előbbi alkalmazásról szóló bizonyítvány, a katonai kötelezettség irányában fennálló viszony igazolása és közhatalósági orvosi bizonyítvány a pályázó egészségi állapotáról. A kérvényt a főgimnázium igazgató-ságához kell sürgősen beküldeni.

Debrecen, 1913 január 24.

Karai Sándor,
főgimn. igazgató.